

ونا توان دخی زمان جتتمکان سلطان محمود خان ناینده داخل سرای دلارا
ویکرمی یدی سنه پندن قرق التی پسنه سی رمضان شریفنه قدر خرنیه همایون
خدمت پستوجب المفخر تیده کامرا اوله رق سایه قدر توایه شاهانه ده
نائل اولدیغم نعم فراوانی وسائره دائره و توغبولان احسان بی پایانی
بروقته فراموش ایتمک امل و امانی پیله قلمه المغه غیرت و بوو پیله ایله
سرایجه اجرا اولنه کلان بعض توجیهات و تشریفات دخی بوضه ده درج ایتمک
نیت ایلدیکن اون هئوز پسنه کک لطائف وقایع اندرونیه ثبت صحیفه
املا و نقش اوزنک انشا قلمشیدی ابحق مسودات مذکوره نک
مفهومنه بعض فاتک علمی لاحق اولغله بو مقوله شیله تبرکاتدن معدود
و خصوصیله ایچده فقرات ناشینده موجود در دیو تبیضنه تشویقلمی تازیانه

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye

OSMANLI SARAYINDA GÜNDELİK HAYAT

HÂFİZ HIZIR İLYAS AĞA

HAZIRLAYAN: ALİ ŞÜKRÜ ÇORUK

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye

OSMANLI SARAYINDA GÜNDELİK HAYAT

Hâfız Hızır İlyas Ağa

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye
Hâfız Hızır İlyas Ağa

Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Dizisi: **68**

ISBN: 978-625-6110-64-9

DOI: 10.53478/TUBA.978-625-611064-9

Ankara, 2025

Hazırlayan

Ali Şükrü Çoruk (Prof. Dr.)

Editör

Turgay Anar (Prof. Dr.)

Tasarım

Murat Acar

TÜBA Başkanı

Muzaffer Şeker (Prof. Dr.)

Proje Koordinatörü

Mustafa Çiçekler (Prof. Dr.)

Proje Danışmanı

Turgay Anar (Prof. Dr.)

Proje Yayın Kurulu

Coşkun Yılmaz (Dr.)

Derya Örs (Prof. Dr.)

Erhan Afyoncu (Prof. Dr.)

Hüseyin Sarıoğlu (Prof. Dr.)

M. Fatih Andı (Prof. Dr.)

Mustafa Çiçekler (Prof. Dr.)

Mustafa Kaçar (Prof. Dr.)

Proje İdari İşler Sorumlusu

Cansu Toprak

Baskı

Sistem Ofset

Strazburg Caddesi No: 31/17 Çankaya-Ankara

Sertifika No: 46660

© Türkiye Bilimler Akademisi

Bu eserin tüm yayın hakları, Türkiye Bilimler Akademisi'ne aittir.

Yayıncının yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz ve çoğaltılamaz.

Eserden kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Kitabın dil, bilim, etik ve hukuk açısından bilimsel sorumluluğu yazara aittir.

Türkiye Bilimler Akademisi'nin sorumluluğu bulunmamaktadır.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

Vedat Dalokay Cad. No: 112 Çankaya 06670 Ankara

bilimklasikleri@tuba.gov.tr

0 312 442 29 03

www.tuba.gov.tr

Hafız Hızır İlyas Ağa

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye/ Hafız Hızır İlyas Ağa; haz. Ali Şükrü Çoruk. - Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2025.

607 s. ; 24 sm. - (Türk-İslam Bilim Kültür Mirası Dizisi; 68) Bibliyografya ve dizin içerir. - ISBN 978-625-6110-64-9

1. Osmanlı İmparatorluğu - saray hayatı. 2. Ottoman Empire - court life. 3. Osmanlı İmparatorluğu - Tarih.

4. Ottoman Empire - history 5. Sosyal yaşam ve gelenekler - Osmanlı İmparatorluğu.

6. Social life and customs - Ottoman Empire.

DR562 H33 2025

956.015

Kullanıcılar, TÜBA Yayınlarının elektronik kopyalarını belirtilen CC BY-NC-ND 4.0 lisansı kapsamında kullanabilirler.

Users may use the electronic copies of TÜBA Publications under the CC BY-NC-ND 4.0 license.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Kimyaelerinde

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye

OSMANLI SARAYINDA GÜNDELİK HAYAT

Hâfız Hızır İlyas Ağa

Hazırlayan
Ali Şükrü Çoruk

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye
Hâfız Hızır İlyas Ağa

Turkish-Islamic Scientific and Cultural Heritage Series: **68**

ISBN: 978-625-6110-64-9
DOI: 10.53478/TUBA.978-625-6110-64-9
Ankara, 2025

Prepared by
Ali Şükrü Çoruk (Prof. Dr.)

Edited By
Turgay Anar (Prof. Dr.)

Design
Murat Acar

President of TÜBA
Muzaffer Şeker (Prof. Dr.)

Publication Coordinators
Mustafa Çiçekler (Prof. Dr.)

Advisors of Project
Turgay Anar (Prof. Dr.)

Editorial Board of Project
Coşkun Yılmaz (Dr.)
Derya Örs (Prof. Dr.)
Erhan Afyoncu (Prof. Dr.)
Hüseyin Sarıoğlu (Prof. Dr.)
M. Fatih Andı (Prof. Dr.)
Mustafa Çiçekler (Prof. Dr.)
Mustafa Kaçar (Prof. Dr.)

Administrative Affairs Supervisor of Project
Cansu Toprak

Printed By
Sistem Ofset
Strazburg Caddesi No: 31/17 Çankaya-Ankara
Sertifika No: 46660

© Turkish Academy of Sciences
All publishing rights of this work belong to the Turkish Academy of Sciences.
It may not be printed and reproduced partially or fully without the written
consent of the publisher. It can be cited by providing full reference.

The author bears full scientific responsibility for the book in terms of
language, academic, ethics and law. Turkish Academy of Sciences has no
responsibility whatsoever.

TURKISH ACADEMY OF SCIENCES
Vedat Dalokay Cad. No: 112 Çankaya 06670 Ankara
bilimklasikleri@tuba.gov.tr
0 312 442 29 03
www.tuba.gov.tr

Under the auspices of the
PRESIDENCY OF THE
REPUBLIC OF TÜRKİYE

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye

DAILY LIFE IN THE OTTOMAN PALACE

Hafız Hizir İlyas Agha

Prepared by
Ali Şükrü Çoruk

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Büyük gelecekle, büyük geçmişlerin bilgi ve birikimi üzerine inşa edilir.

Türkiye, ihtişamlı bir medeniyetin ve zengin bir tarihin meydana getirmiş olduğu büyük bir birikimin varisidir. Kökleri bilime, bilgiye, hikmete ve irfana dayanan bu birikim, ülkemizin geleceğinin inşası gayretlerinde de en önemli referansımız olmalıdır. Bu büyük birikimden yararlanmadığımız takdirde, geçmişimizi “müzelik bir emtia”ya dönüştürürüz, sağlıklı bir gelecek inşa edemeyiz.

Zira tarih, sadece geçmişte olup biten değil, aynı zamanda bugüne kalan, yarına da aktarılacak olandır. Milletler tarihte yalnızca geçmişlerini değil, geleceklerini de ararlar. Geçmişle barışamayan, tarihini yorumlayamayan, ecdadına yabancılaşan milletler, sağlıklı bir gelecek inşa edemezler.

Çağımıza ve geleceğe yapacağımız etki bakımından, sahip olduğumuz zengin mirası yeniden ve daha güçlü biçimde harekete geçirmemiz gerekiyor. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütülen “Türk-İslâm Bilim ve Kültür Mirası Projesi”ni, işte bu amaca yönelik bir çalışma olarak değerlendiriyorum.

Proje kapsamında, sosyal bilimler, İslâmî ilimler, Türkiyat, sağlık ve tabiat bilimleri ve teknik bilimler alanlarında hazırlanan eserlerin, bilim ve kültür hayatımıza kazandırılmasını takdirle karşılıyorum.

Bu vesileyle, eserlerin müelliflerini rahmet ve şükranla yâd ediyor, projenin hayata geçirilmesinde görev alan bilim adamlarımız ile TÜBA mensuplarını kutluyorum.

Recep Tayyip Erdoğan
T.C. Cumhurbaşkanı

Takdim

Eski uygarlıkların ve tarihsel dönemlerin farklı coğrafyalardaki etkileri, akademik incelemeler ve popüler yayınlar aracılığıyla geniş bir okuyucu kitlesine ulaşıyor. Bilim tarihinin keşfedilmemiş hazineleri, son yıllarda dünyanın dört bir yanında yapılan araştırmalarla tozlu raflardan gün ışığına çıkıyor. Bu yükselen ilgi, bilim tarihinin sadece geçmişi anlamada değil aynı zamanda geleceği şekillendirmede de genç nesiller için ilham kaynağı olmasını sağlıyor.

Türkiye, bu küresel ilgi dalgasının odak noktasında kendine ayrıcalıklı bir yer edindi. Medeniyet havzamız tarihsel ve kültürel bağlamda, farklı kültürlerin ve bilimsel geleneklerin kucaklaştığı bir merkez olageldi. Sümerlerden Hititlere, Selçuklulardan Osmanlıya, birçok medeniyet, matematikten tıbbı, astronomiden felsefeye kadar geniş bir yelpazede bilimsel çalışmalara bu topraklarda imza attı. “Türk-İslam Bilim Kültür Mirası Projesi” (TİBKM), bu benzersiz mirası koruma, belgeleme ve yayma görevini üstlenmiştir. Projenin, Cumhurbaşkanlığı himayelerinde yürütülüyor olması ve şimdiye kadar 50’den fazla eser yayımlanması bu görevin ne kadar ciddi bir şekilde ele alındığını göstermektedir.

Proje kapsamında, Türk ve İslam dünyasının bilim tarihinde yer edinen çalışmalarının günümüze aktarılması, bu alanda çalışanlara çok boyutlu bir inceleme imkânı sunmaktadır. Bu eserlerle, Türk-İslam bilim tarihi çalışmalarının niteliği, kapsamı ve önemi

daha net görülmektedir. Ayrıca, bu alandaki boşlukları doldurmak için araştırmacılara yeni ufuklar açılmaktadır. Geçmişteki bilim insanlarımızın çalışmalarını hem günümüz hem de gelecek nesiller için bir rehber, bir pusula niteliğinde olacaktır.

Bilim tarihinin günümüze ve geleceğe taşınması, toplumsal özgüveni beslemekte ve Millî Teknoloji Hamlesi için zihni bir zemin hazırlamaktadır. Türkiye'nin kendi teknolojisini üretme vizyonu, sadece maddi ve teknik yatırımlarla değil, aynı zamanda kültürel ve tarihsel bir özgüvenle mümkündür. Bu özgüven, ancak tarihi ve kültürel mirasımızın tam olarak kavranmasıyla oluşabilir. İnsanlığın edindiği bilimsel birikimin yalnızca Batı'ya ait olduğu yanılsamasından kurtulma, bugün gelinen seviyenin insanlığın ortak çaba ve kazanımları sayesinde mümkün olduğu ve Türk ve İslam medeniyetinin zengin katkılarının asla azımsanmaması gerektiği hakikatini hatırlama bu özgüvenin ön şartıdır.

Bu bağlamda, bu eserlerin özellikle gençlerimiz için yol gösterici olmasını umuyoruz. Genç bir bireyin, kendi kültürel ve bilimsel mirasını tanıması, bu mirası keşfetmesi, onun dünya görüşüne, amaçlarına ve özgüvenine şekil verecektir. Geleceğin bilim insanları, mühendisleri, doktorları ve akademisyenleri için proje kapsamında yayımlanan eserler, geçmişin izinde yürüyerek kendi izlerini bırakmaları için bir fırsattır.

TİBKM eserleri, tüm okuyuculara, araştırmacılara ve bilim tarihine ilgi duyan herkese açık bir okuma davetidir. Türk-İslam bilim tarihinin zenginliklerini keşfetmek ve bu keşfi gelecek nesillere aktarmak için atılan bu adımların, Türkiye'nin ve dünyanın bilimsel ilerlemesine katkı sağlamasını içtenlikle temenni ediyorum. Projede ve eserlerin yayımlanmasında emeği geçen bilim insanlarımıza ve TÜBA çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Mehmet Fatih Kacır

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Sunuş

Ülkelerin bilimsel ilerlemesi ve yenilikçilik performansı, topyekûn kalkınma ile uluslararası rekabette üstünlük sağlama bakımından stratejik öneme sahiptir. Toplumların geleceğinin güvenle inşası ve refahın toplumun tüm katmanlarına yayılması bilimin, bilimsel düşünce ve yaklaşımların önemsenmesi ve yaygınlaştırılması, gençlerin bilim ve araştırma alanına yönlendirilmesi, bilimsel çalışma ve başarıların teşvik edilmesi ile mümkündür. Bu konular, dünyadaki bilim akademilerinde olduğu gibi milli akademimiz Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) amaç ve görevleri arasında yer almaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşmak için sahip olduğumuz medeniyet birikimini iyi anlamak zorundayız.

Millet olarak, önemli bir bölümü gün ışığına çıkarılmayı ve değerlendirilmeyi bekleyen zengin bir bilim ve kültür mirasına sahip bulunuyoruz. Bu mirasın daha görünür ve yararlanılır kılınması, bugünkü ve gelecekteki bilimsel performansımız ve ulusal hedeflerimize ulaşmamız açısından büyük önem taşımaktadır. Tarihsel birikim ve mirasın ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi, diğer yararları yanında, bilimsel ilerleme ve yenilikçi çalışmalar için gerekli cesaret, özgüven ve motivasyona yapacağı katkı bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Ülkelerin ekonomik gelişmişlik ve kalkınma yarışında son iki yüzyıldır devam eden görece konumumuz ile geleceğe yönelik yüksek amaçlarımız dikkate alındığında, bireysel ve toplumsal düzeyde sağlıklı bir benlik/kimlik ve özgüven inşası ile güçlü bir ekosistem ve kültürün oluşturulmasına gerek olduğu ve bu konuda her Türk kurumunun katkı ve destek sağlamasının ulusal bir görev olduğu açıktır.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi, ülkemizin milli bilimler akademisi olma sorumluluğu ile Kalkınma Bakanlığı'nın mali desteğiyle 2014 yılında başlatılmıştır. Proje kapsamında Türk-İslâm medeniyeti havzasında, fen, mühendislik, Türkiyat, sosyal bilimler, dinî ilimler gibi alanlarda eski-farklı Türk lehçeleri ile diğer dillerde üretilmiş, uzman bilim insanlarımızca seçilen 100 eserin, imkân ve ihtiyaca göre transliterasyonu, tıpkıbasımı ve/veya tercümesi yapılarak yayımlanması yoluyla bilim ve kültür âleminin ve gelecek kuşakların istifadesine sunulması hedefi doğrultusunda yayınlarımız devam etmektedir.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projemiz, çok sayıda paydaşın doğrudan ve dolaylı katkı ve desteklerinin eseridir. Projemizin başlangıçtan beri Sayın Cumhurbaşkanımızca desteklenmesi ve 2018 yılı başından itibaren resmen Cumhurbaşkanlığı himayelerine alınmış olması, Akademimiz açısından büyük bir onur ve teşvik kaynağı olmuştur. Bilime ve projemize verdikleri çok değerli destek ve yüksek himayeleri için Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a kalbî şükranlarımızı arz ediyorum.

Bugüne kıyasla oldukça kısıtlı koşullarda bilimsel mirasımızı oluşturan eserleri kaleme alan bilim ve kültür tarihimizin kahramanlarını rahmet ve şükranla yad ediyorum. Bu eserlerin çoğaltılması, saklanması ve bugüne ulaşmasında rol alan isimsiz kahramanları da saygıyla anıyorum.

Eserlerin transliterasyonu, tıpkıbasımı ve/veya tercümesi ve tahlilini yaparak günümüzün ve geleceğin okuyucu ve araştırmacılarına ulaşmasını sağlayan bilim insanlarımıza müteşekkirimiz. Yayına hazırlık ve basım sürecinde rol alan Akademi üyelerimiz, bilim insanlarımız ve çalışanlarımız ile projeye katkı sağlayan tüm paydaşlarımıza da teşekkür ediyorum. Ayrıca, Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi'nin hayata geçirilmesinde katkılarından ötürü Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'a minnettarız.

TÜBA Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi kapsamında yayımlanan eserlerin milletimizin bilimsel ilerlemesi ve topyekûn kalkınması ile medeniyet ihyası/inşası süreci bakımından yararlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Muzaffer Şeker

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk

İstanbul Üniversitesi

ali.coruk[at]istanbul.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3511-7917

1969 yılında Giresun'un Tirebolu ilçesinde doğdu. İlk ve Orta okulu aynı ilçede, liseyi Gümüşhane Öğretmen Lisesinde okudu. 1986 yılında İ. Ü. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Lisans öğrenimini 1990 yılında tamamladı. 1990 yılında başladığı yüksek lisans programını *Cumhuriyet Devri Türk Romanında Beyoğlu* adlı teziyle tamamladı. 1994 yılında İ. Ü. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. Aynı yıl başladığı doktora programını *Fazıl Ahmet Aykaç-Hayatı ve Eserleri*- adlı teziyle 1999'da tamamladı. 2001 yılında yardımcı doçent, 2009 yılında doçent, 2014 yılında profesör oldu. Hâlen aynı üniversitede çalışmakta, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanlığı ile İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü görevlerini yürütmektedir. Edebiyat, kültür ve basın-yayın tarihi, İstanbul, Osmanlı döneminde gündelik hayat, uygulamalı editörlük, fikir hareketleri, modernite ve modernizm başlıca ilgi ve çalışma alanlarıdır.

Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk

Istanbul University

ali.coruk[at]istanbul.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3511-7917

He was born in 1969 in the Tirebolu district of Giresun. He completed his primary and secondary education in the same district and graduated from Gümüşhane Teacher Training High School. In 1986, he enrolled in the Department of Turkish Language and Literature at the Faculty of Letters, Istanbul University. He completed his undergraduate studies in 1990. In the same year, he began his master's program, which he completed with the thesis titled *Beyoğlu in the Republican Period Turkish Novel*. In 1994, he was appointed as a research assistant in the Department of New Turkish Literature at the Faculty of Letters, Istanbul University. He completed his doctoral studies in 1999 with the dissertation titled *Fazıl Ahmet Aykaç – His Life and Works*. He was promoted to Assistant Professor in 2001, Associate Professor in 2009, and Full Professor in 2014. He currently continues to work at the same university, serving as the Head of the Department of Turkish Language and Literature and as the Director of the Atatürk Principles and History of Turkish Revolution Institute at Istanbul University. His main areas of interest and research include literature, cultural and press history, Istanbul, daily life in the Ottoman period, applied editing, intellectual movements, modernity, and modernism.

İçindekiler

Takdimler ve Sunuş

Özet	19
Önsöz	23
Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye	33
1227 (1812) Yılı Olayları	37
1228 (1813) Yılı Olayları	75
1229 (1813/1814) Yılı Olayları	103
1230 (1814/15) Yılı Olayları	127
1231 (1815/16) Yılı Olayları	149
1232 (1816/17) Yılı Olayları	163
1233 (1817/18) Yılı Olayları	183

1234 (1818/19) Yılı Olayları	209
1235 (1819/20) Yılı Olayları	229
1236 (1820/21) Yılı Olayları	255
1237 (1821/22) Yılı Olayları	279
1238 (1822/23) Yılı Olayları	303
1239 (1823/24) Yılı Olayları	339
1240 (1824/25) Yılı Olayları	383
1241 (1825/26) Yılı Olayları	413
1242 (1826/27) Yılı Olayları	455
1243 (1827/28) Yılı Olayları	487
1244 (1828/29) Yılı Olayları	517
1245 (1829/30) Yılı Olayları	547
1246 (1830/31) Yılı Olayları	577
Dizin	591

Table of Contents

Preface

Abstract	21
Foreword	29
Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye	33
Events of the Year 1227 (1812)	37
Events of the Year 1228 (1813)	75
Events of the Year 1229 (1813/1814)	103
Events of the Year 1230 (1814/1815)	127
Events of the Year 1231 (1815/1816)	149
Events of the Year 1232 (1816/1817)	163
Events of the Year 1233 (1817/1818)	183

Events of the Year 1234 (1818/1819)	209
Events of the Year 1235 (1819/1820)	229
Events of the Year 1236 (1820/1821)	255
Events of the Year 1237 (1821/1822)	279
Events of the Year 1238 (1822/1823)	303
Events of the Year 1239 (1823/1824)	339
Events of the Year 1240 (1824/1825)	383
Events of the Year 1241 (1825/1826)	413
Events of the Year 1242 (1826/1827)	455
Events of the Year 1243 (1827/1828)	487
Events of the Year 1244 (1828/1829)	517
Events of the Year 1245 (1829/1830)	547
Events of the Year 1246 (1830/1831)	577
Index	591

Özet

Tarihyazımında uzun yıllar boyunca büyük olaylar, büyük insanlar ve devletler tarihçinin ilgisini çekmiştir. Günümüzde ise bütün bunlara, gündelik hayatın, sıradan yahut üst düzey insanın, nesnelere, hatta duyguların tarihi eklenmeye başlanmıştır. Tarih anlayışının genişlemesi ve çeşitlenmesiyle birlikte insanı anlamak, insan hayatı boyunca yaşanan değişimi tespit etmek geçmiş ile bugünü karşılaştırmak şüphesiz daha da kolaylaşacaktır.

Günümüzde Osmanlı tarihi söz konusu olduğunda merak edilen ve bu merak neticesinde daha çok popüler zeminde tartışılan konuların başında saray hayatı, padişahın özel yaşantısı (harem) gelmektedir. Osmanlı sarayında “harem” kavramı geçmişte daha geniş manada kullanılmasına karşılık, günümüzde eksik bir şekilde sadece padişahın yatak odası ve sarayın kadınlara ayrılan kısmı olarak düşünülmektedir. Geniş manasıyla “harem”, tarihteki karşılığıyla padişahın “evi”dir. Kadınlara ayrılan bölüm ise bu özel alanın sadece bir kısmını içerir. Gün içinde ne yapacağı hemen hemen belli olan padişahın, Topkapı Sarayı’nda vaktinin büyük bölümünü geçirdiği Enderûn ağaları ile olan dışarıya kapalı yaşantısı da hareme dahildir. Popüler ve dar anlamıyla düşünülen harem kavramı etrafında, geniş kitleler üzerinde oluşan merak duygusu, günümüzde tüketime dayalı, hayal ve kurmaca temelli ürünler

vasıtasıyla giderilmeye gayret edilmektedir. Bir başka deyişle geçmişin “mahrem” sayıp merak etmediği, hepsinden önemlisi bir problem olarak görmediği; dar bir çerçevede yazılmış mevcut kaynakların ise tabii olarak ayrıntıya girmediği bir alanda yaşanan boşluk, varsayımlarla, hayal gücü ve fantezilerle doldurulmaya çalışılmaktadır. Durum böyle olunca da toplumda sonu gelmeyen ve bir neticeye ulaşmayan tartışmalar söz konusudur. Yukarıda sözünü ettiğimiz varsayım ve fantezilerin geçmişte batıda üretilmiş, hâlen de yürürlükte olan Osmanlı imajının bir uzantısı olduğunu eklemek durumundayız. Oryantalist söylemde padişah yahut sultan, kimi zaman dinî ve siyasî gerekçelerle günahkârlığın ve despotizmin, kimi zaman ise Binbir Gece Masalları’ndan hareketle egzotik zevklerin bir temsilcisidir. İşin ilginç tarafı batıda harem kavramı etrafında oluşturulan bu imajın günümüzde Türkiye’de büyük ölçüde kabul görmesi ve onaylanmasıdır. Ancak bu imajın oluşmasında yerli kaynakların payını da unutmamak lâzımdır.

Uzun yıllar Topkapı Sarayı’nda Sultan II. Mahmud’un yakınında bulunmuş olan Enderun ağalarından Hâfız Hızır İlyas Ağa’nın (ölümü 1864) yazmış olduğu *Letâif-i Vekâyi’-i Enderûniyye* adlı eser Osmanlı saray hayatı hakkında bilgi veren kaynakların başında gelmektedir. Hızır İlyas Ağa’nın sarayda bulunduğu yıllara ait hatıralarından, notlarından oluşan eser, olaylar ve kişiler etrafında Osmanlı saray hayatına hâkim olan gelenekleri, örf ve âdetleri gözler önüne sermektedir. Bu yönüyle saray merkezli sosyal tarih araştırmalarında araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan bir eserdir. 1859 yılında yazılan ve aynı yıl basılan eser geleneksel dönemden modern döneme geçişte saray hayatında meydana gelen değişiklikleri göstermesi bakımından da ayrı bir öneme sahiptir. Eserin önce 1987 yılında sadeleştirilmesi yayınlanmıştır. Ancak bu sadeleştirme oldukça hatalıdır. 2011 yılında yeni yazıya aktarılıp yayınladığımız eser, görülen ihtiyaç neticesinde yeniden yayınlanmaktadır.

Abstract

For many years, historiography focused primarily on great events, great figures, and states. Today, however, this approach has expanded to include the history of everyday life, of ordinary as well as elite individuals, of objects, and even of emotions. As the understanding of history broadens and diversifies, comprehending human beings, identifying the changes experienced throughout human life, and comparing the past with the present undoubtedly become easier.

When it comes to Ottoman history today, one of the most frequently discussed—and mostly debated on a popular level—subjects is palace life, particularly the private life of the sultan (the harem). Although the concept of the harem was used in a much broader sense in the past, it is now incompletely understood merely as the sultan's bedroom or the women's quarters of the palace. In its broader meaning, the harem corresponds to the sultan's "home" in historical terms. The women's quarters constitute only one part of this private sphere. The sultan, whose daily routine was largely predictable, spent much of his time at Topkapı Palace in the seclusion of the inner palace (Enderun) with the palace pages; this inward-facing life also falls within the scope of the harem. The public fascination surrounding the harem—understood today in a narrow and popular sense—has been increasingly

fed by consumer-oriented, imagination- and fiction-driven cultural products. In other words, an area that the past regarded as “private,” did not find particularly intriguing, and, most importantly, did not consider problematic—and about which existing sources, written within a naturally limited framework, provide little detail—has been filled with assumptions, fantasies, and speculation. As a consequence, society is left with endless debates that lead nowhere.

It must also be noted that these assumptions and fantasies are extensions of an Ottoman image produced in the West in earlier periods and still perpetuated today. In orientalist discourse, the Ottoman sultan is at times portrayed, for religious or political reasons, as a symbol of sinfulness and despotism, and at other times, drawing on the tales of One Thousand and One Nights, as an embodiment of exotic pleasures. Interestingly, this Western-constructed image of the harem has been widely accepted and endorsed in modern Türkiye. Yet the role of local sources in shaping this image should also not be overlooked.

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye, written by Hâfız Hızır İlyas Ağa (d. 1864), one of the inner palace pages who served close to Sultan Mahmud II for many years in Topkapı Palace, stands as one of the foremost sources on Ottoman palace life. Composed of his memories and notes from his years in the palace, the work vividly reveals the customs, traditions, and practices that shaped court life through various events and individuals. For this reason, it is frequently used by scholars in palace-centered social history research. Written and published in 1859, the work is of particular importance for illustrating the changes that occurred in palace life during the transition from the traditional to the modern period. A simplified edition was published in 1987, though it contains numerous errors. The work I transcribed and published in 2011 is being republished in response to scholarly demand.

Önsöz

Modern öncesi dönemde Osmanlı padişahının gündelik hayatı ile ilgili yazılmış eserlerin başında sırkatîplerinin tuttıkları notlardan oluşan ruznameler gelmektedir. Padişahın en yakınındaki saray görevlilerinden olan sırkatîbinin günü gününe tuttuğu notlar ayrıntıya ve kişisel yoruma yer vermemekle beraber oldukça önemli bilgiler içerir. Kimi zaman bir günün bir cümleyle anlatıldığı ruznamelerde padişahın İstanbul içinde yaptığı geziler, seyrettiği eğlenceler, azil ve tayinler, önemli vefatlar ve doğumlar, kısaca padişahı ve devlet işlerini ilgilendiren hususlar yer alır. Ruznamelerden farklı olarak padişah ve Topkapı Sarayı merkez olmakla beraber bütünüyle Osmanlı sarayında yaşanan gündelik hayatı anlatan eserlerin başında Hâfız Hızır İlyas Ağa'nın yazdığı *Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye* gelmektedir. Bir Enderûn mensubu olan Hızır İlyas Ağa (öl. 1864), II. Mahmûd döneminde 1812 yılında saraya girmiş ve 15 Şubat 1831'e kadar sarayda kalmıştır.¹ II. Mahmûd'un hekimbaşılığını yapmış olan meşhur Abdülhak Molla'nın kardeşi olan Hızır İlyas Ağa'nın saraydan

.....

¹ Hızır İlyas Ağa saraydan ayrıldıktan sonra ilmiye mesleğine girmiştir. Sofya kadılığı, Mekke kadılığı payesi, Tanzimat'tan sonra teşkil edilen Encümen-i Dâniş üyeliği, Hâssa Ordusu müftülüğü bulunduğu görevler ve aldığı pâyelerden bazılarıdır. (Hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. Feridun Emecen, "Hızır İlyas Ağa, *DİA*, C. XVII, s. 417)

ayrıldığı tarih aynı zamanda Enderûn'un Osmanlı tarihinde işlevini yitirdiği döneme rast gelmektedir. Bilindiği üzere 1826 yılında Yeniçeri Ocağı kaldırıldıktan sonra batılılaşma hareketlerine hız veren II. Mahmûd, devlet yapısıyla birlikte saray teşkilâtında da değişikliklere gitmiş, bunun bir sonucu olarak Topkapı Sarayı yerine başta Rami Kışlası ve Beşiktaş Sarayı'nda ikamet etmeyi tercih etmiştir. Bu süreçten Enderûn teşkilâtı da nasibini almış, bu köklü müessese yaşanan dönüşüme paralel olarak yavaş yavaş işlevini yitirmiştir. Bu yönüyle Hızır İlyas Ağa'nın eseri Enderûn'un son dönemine ışık tutması bakımından da önemli bir kaynak durumundadır. Tayyârzâde Mehmed Atâ Bey'in yazdığı beş ciltlik *Târih-i Enderûn*² ile birlikte değerlendirilmesi gereken *Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye*, Osmanlı sarayının son dönem gündelik hayatını anlatmakla beraber, eseri sadece bu dönem çerçevesinde düşünmemek gerekir. Bir başka deyişle II. Mahmûd öncesinde yaşanan saray hayatı ile bu dönem arasında belirgin bir farkın olmadığı hesaba katıldığında, eserin, geleneklere sıkı sıkıya bağlı olan klasik dönem Osmanlı saray hayatını büyük ölçüde yansıtmaya ve anlatmaya kabiliyetine sahip olduğunu görürüz.

Eser zaman bakımından yazarın sarayda bulunduğu süreyi içermektedir. 20 yılı aşkın bir süre sarayda kalan Hızır İlyas Ağa'nın saraya girdikten hemen sonra eserini yazmaya başlaması ise dikkat çekicidir. 1831 yılında "çerağ" edilen yani bir görevle saraydan ayrılan Hızır İlyas Ağa, vaktiyle sarayda tuttuğu notlarını daha sonraki yıllarda dost meclislerinde arkadaşlarına göstermiş ve onların teşvikiyle bu notları kitap hâline getirmeye karar vermiştir. Eser önce dönemin meşhur hattatlarından Arabzâde Sadullah Efendi'nin öğrencilerinden Halil Niyazi Efendi tarafından 27 satır üzerine 245 varak olarak nesta'lik hattıyla temize çekilmiş, daha sonra Ramazan

•••••

² Bu önemli eser Prof. Dr. Mehmet Arslan tarafından bugünkü harflere aktarılmış ve 2010 yılında, yine beş cilt hâlinde *Osmanlı Saray Tarihi* üst başlığıyla Kitabevi Yayınları arasında yayınlanmıştır.

1275 (Nisan/Mayıs 1859) tarihli bu yazma nüsha esas alınarak yaklaşık beş ay sonra Hicrî 1276 yılının Safer ayının sonunda (Eylül 1859), Sultan Abdülmecid döneminde Matbaa-i Âmir'e'de kitap hâlinde basılmıştır. Hatırat-vekâyinâme türünün bir örneği olan eserde başlıklar ve ara başlıklar Farsça verilmiştir. Yazar eserinde bizzat gördüğü, yaşadığı, kimi yerde ise başkalarından işittiği olayları ele almaktadır. Anlattığı ve ele aldığı olaylar hakkında ayrıntıya gitmesi, yer yer kişisel değerlendirmelerde bulunması yönüyle eser, modern manada yazılan hatıratların bir habercisi hükmündedir. Bir başka deyişle Hızır İlyas Ağa'da, 19. yüzyılla birlikte değişmeye başlayan Osmanlı aydınının izlerini görmek mümkündür.

Eserin edebiyat tarihimiz açısından önemi ise Divan edebiyatının son dönemine ışık tutacak bilgiler içermesidir. Enderûnlu Vâsıf Osman ve Keçecizâde İzzet Mollâ başta olmak üzere, devrin önde gelen Divan şairlerinin hayatı ile ilgili bilgiler veren, şiirlerinden örnekler sunan eser, bu yönüyle şiirin II. Mahmûd dönemi saray hayatındaki yerini vermesi bakımından ayrıca önemlidir.

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye' de ele alınan ve anlatılan olayların büyük kısmı dönemin padişahı II. Mahmûd ile ilgilidir. Bununla beraber başta Hızır İlyas Ağa olmak üzere padişahın yakın çevresinde bulunan saray görevlileri bir figür olmaktan çok ete kemiğe bürünmüş bir insan şeklinde eserde yerini alır. Saray halkının kullandığı dil, mesleklerinde yükselme kaygısı, birbirlerine olan davranışları, şaka ve mizah anlayışları, kıskançlıklar, hayal kırıklıkları, üzüntüler, sevinçler, başkalarının yerine geçmek için yapılan ayak oyunları, az da olsa ağaların birbirlerine karşı duydukları alâka, mehdilik iddiaları, padişaha kendisini beğendirme gayreti, iyi niyeti suistimal vb. gibi insanî durumların saray boyutu canlı bir şekilde eserde verilir. Ayrıca Ramazan hayatı, bayram törenleri, şehzade ve sultan doğumlarında düzenlenen eğlenceler, başta cirit, tomak ve pehlivan güreşleri olmak üzere padişahın huzurunda düzenlenen spor müsabakaları, sarayda musiki ve edebiyat

hayatı, İstanbul'da yaşanan karışıklıklar, padişahın İstanbul içinde, Boğaz'ın Anadolu ve Rumeli yakasında gerçekleştirdiği geziler, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması, Osmanlı-Rus Savaşı, II. Mahmûd'un yeni ordu kurma çabaları, batılılaşma ile saray hayatında başlayan değişim sıklıkla vurguladığımız gibi eserde ayrıntılı bir şekilde ele alınır.

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye, dönemle ve Topkapı Sarayı ile ilgili çalışmalarda sık kullanılmakla beraber bu zamana kadar yeni harflere aktarılmamıştır. Cahit Kayra'nın, eserin Matbaa-i Âmire baskısından hareketle 1987 yılında *Tarih-i Enderun Letâif-i Enderun* başlığıyla neşrettiği çalışma ise metni okuyucuya tanıtan ve yer yer atlamalara sahne olan bir sadeleştirme örneğidir. Dolayısıyla sözü edilen çalışma bilimsel araştırmalarda kullanılacak bir vasma sahip değildir. Elinizdeki çalışma böyle bir boşluğu ortadan kaldırmak amacıyla ortaya konulmuş, bu yapılırken aşağıdaki yol izlenmiştir.

- Eser yayına hazırlanırken yazma nüshası kullanılmıştır. Eserin bilinen tek yazma nüshası İ. Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi Hâlis Efendi Kitapları arasında TY 2429 numarada kayıtlıdır. Bununla beraber eserin 245 varaklık yazma nüshası ile aynı yıl basılan 503 sayfalık matbu nüshası arasında kayda değer bir fark yoktur. Yukarıda dile getirdiğimiz gibi her iki nüsha da 1859 tarihini taşımaktadır.
- Eser, 19. yüzyıl yazı dilinin bir örneği olarak kaleme alınmıştır. Yayına hazırlanırken diline müdahale edilmemiş, varak numaraları metin içinde gösterilerek aynen yeni harflere aktarılmıştır.
- Bununla beraber okuyucuya kolaylık olsun diye metin içinde cümle boyutunda yer alan Arapça ve Farsça ibarelerin Türkçe tercümesi dipnot kısmında verilmiştir.
- Metinde yazarın koyduğu başlıkların üst tarafına, tarafımızdan, ilgili bölümlerde ne anlatıldığını ifade eden başlıklar konmuştur. Bizim koyduğumuz

başlıklar köşeli parantez içinde kimi yerde bold, kimi yerde ise büyük harflerle, yazarın orijinal başlıkları ise bold italik şeklinde verilmiştir.

- Yazarın koyduğu *Letâif-i Vekâyi‘-i Enderûniyye* başlığı muhafaza edilmekle beraber, eserin mahiyetini daha iyi ortaya koymak adına *Osmanlı Sarayında Gündelik Hayat* başlığı tarafımızdan ilâve edilmiştir
- Metnin sonuna özel adları içeren bir indeks eklenmiştir. Hemen hemen her sayfada geçen İstanbul, II. Mahmûd, Topkapı Sarayı kelimeleri ise indekse dâhil edilmemiştir.
- “Cumaertesi: cumartesi”, “Pazar ertesi: pazartesi”, “çehârşenbe: Çarşamba”, “pencşenbe: Perşembe”, “sadrîa‘zam: sadrâzam”, “şehr emîni: şehremini” örneğinde olduğu gibi geçmişte farklı imlâ ile yazılan bazı kelimelerin günümüzdeki telaffuzları tercih edilmiştir.

Teşekkür

Bu çalışma tek başına ortaya konulmadı. Metni yayına hazırlarken pek çok kişinin yardımını gördüm. Uzun ve sabırlı bir süreç sonunda metni bilgisayara aktaran meslektaşım, çalışma arkadaşım Prof. Dr. Mehmet Samsakçı’ya, Farsça ibareleri okuyan ve tercüme eden Prof. Dr. Mustafa Çiçekler ve Doç. Dr. Rahman Moshtagh Mehr’e, Arapça ibareleri okuyan ve tercüme eden Prof. Dr. Hüseyin Yazıcı ve Prof. Dr. Mehmet Yavuz’a, fikirlerinden istifade ettiğim merhum Prof. Dr. Mehmet Arslan’a, baskı aşamasında yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Turgay Anar’a, bu baskıda son okumaya yardımcı olan öğrencilerim Fatma Nur Önür’e, Şevval Zeynep Ayık’a ve Emine Beyza Erim’e, son olarak kitabın basımını gerçekleştiren Türkiye Bilimler Akademisi’ne (TÜBA) teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk

Çamlıca, 2025

Foreword

Among the principal sources on the daily life of the Ottoman sultan in the pre-modern period are the ruznameler, daily records kept by the sirkâtibs (private secretaries). Although these records are typically concise and avoid personal interpretation, they provide valuable information on matters concerning the sultan and the state. They document, often in a highly condensed form, the sultan's movements within Istanbul, court entertainments, appointments and dismissals, significant births and deaths, and other affairs of political and ceremonial importance.

Distinct from the ruznameler, *Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye* by Hâfız Hızır İlyas Ağa stands out as one of the most comprehensive works devoted to daily life in the Ottoman palace. While the sultan and Topkapı Palace remain central, the work offers a broader depiction of life within the imperial court. Hızır İlyas Ağa (d. 1864), a member of the Enderûn, entered the palace in 1812 during the reign of Sultan Mahmud II and served there until 15 February 1831. His departure coincided with the period in which the Enderûn began to lose its institutional function, following the abolition of the Janissary Corps in 1826 and the subsequent administrative and ceremonial reforms initiated by Sultan Mahmud II.

As part of these reforms, the sultan increasingly favored residences such as the Rami Barracks and Beşiktaş Palace over Topkapı Palace, a shift that directly affected the Enderûn organization. Consequently, *Letâif-i Vekâyî'î-i Enderûniyye* is a significant source for understanding the final phase of the Enderûn and the transformation of palace life during the early nineteenth century. When read alongside Tayyârzâde Mehmed Atâ Bey's five-volume *Târih-i Enderûn*, the work provides a detailed picture of the Ottoman palace in its late period. At the same time, since palace life before and during the reign of Mahmud II did not differ radically, the work also reflects many features of the classical Ottoman court tradition.

The text covers the period during which the author resided in the palace. Notably, Hızır İlyas Ağa began recording events shortly after his entry into court service and continued to do so for over twenty years. After leaving the palace in 1831, he shared his notes with friends, who encouraged him to compile them into a book. The work was first copied in nasta'liq script in 245 folios in Ramadan 1275 (April–May 1859). Based on this manuscript, it was printed later the same year, in Safar 1276 (September 1859), at the Imperial Printing House (Matbaa-i Âmire) during the reign of Sultan Abdülmecid.

Belonging to the memoir–chronicle (hatırat–vekâyinâme) genre, the work employs Persian headings and subheadings. Hızır İlyas Ağa recounts events he personally witnessed, experienced, or occasionally heard from others. His detailed descriptions and occasional personal assessments anticipate features of modern memoir writing and reflect the changing intellectual outlook of Ottoman authors in the nineteenth century.

From the perspective of literary history, *Letâif-i Vekâyî'î-i Enderûniyye* is particularly valuable for the information it provides on the late period of Divan literature. The work includes biographical details and poetic examples from

prominent poets of the era, such as Enderûnlu Vâsîf Osman and Keçecizâde İzzet Mollâ, and thus sheds light on the role of poetry in palace life during the reign of Sultan Mahmud II.

While many of the events described in the work revolve around Sultan Mahmud II, palace officials—especially those in the sultan’s immediate circle—are presented as complex individuals rather than mere historical figures. The text vividly depicts their language, ambitions, rivalries, humor, disappointments, personal intrigues, and emotional experiences. In addition, it offers detailed accounts of Ramadan observances, festival ceremonies, celebrations held for princely births, sports competitions before the sultan, musical and literary activities at court, disturbances in Istanbul, the sultan’s excursions within the city and along the Bosphorus, the abolition of the Janissary Corps, the Ottoman–Russian War, military reforms, and the impact of westernization on palace life.

Although *Letâif-i Vekâyi‘-i Enderûniyye* has been frequently cited in studies on the Ottoman court and Topkapı Palace, it has not previously been fully transcribed into the modern Turkish alphabet. The simplified edition published by Cahit Kayra in 1987, based on the printed version of the text, contains omissions and therefore does not meet the standards required for scholarly research. The present edition aims to address this gap and has been prepared according to the following principles:

- The manuscript copy preserved in the Istanbul University Rare Books Library (Hâlis Efendi Collection, TY 2429) was used as the base text. No substantial differences exist between this manuscript and the printed edition published in 1859.
- The language of the text has been preserved without intervention and transcribed into the modern alphabet, with folio numbers indicated.

- Arabic and Persian phrases have been translated into Turkish in footnotes for the convenience of the reader.
- Explanatory headings added by the editor appear above the author's original Persian headings.
- While the original title *Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye* has been retained, the subtitle Daily Life in the Ottoman Palace has been added to clarify the scope of the work.
- An index of proper names has been appended, excluding frequently recurring terms such as Istanbul, Sultan Mahmud II, and Topkapı Palace.
- In certain cases, modern pronunciations of words with historically variant spellings have been preferred.

Acknowledgements

This study is the result of collective effort. I would like to thank Prof. Dr. Mehmet Samsakçı for transcribing the text, Prof. Dr. Mustafa Çiçekler and Assoc. Prof. Dr. Rahman Mosh-tagh Mehr for their work on the Persian passages, Prof. Dr. Hüseyin Yazıcı and Prof. Dr. Mehmet Yavuz for the Arabic passages, the late Prof. Dr. Mehmet Arslan for his valuable insights, Prof. Dr. Turgay Anar for his assistance during the publication process, my students Fatma Nur Önür, Şevval Zeynep Ayık and Emine Beyza Erim for their help with final proofreading, and the Turkish Academy of Sciences (TÜBA) for publishing the book.

Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk

Çamlıca, 2025

Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye

Geleneksel dönemde bir padişahın gündelik hayatı yanında bütünüyle Topkapı Sarayı'nda yaşanan hayatı anlatan en önemli eserlerin başında Hâfiz Hızır İlyas Ağa'nın (öl. 1864) yazdığı *Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniyye* gelmektedir. 1859'da yazılan ve basılan eser bu alanda yapılan çalışmalarda başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır. Her ne kadar II. Mahmud dönemini anlatmakla beraber, eseri sadece bu dönemle sınırlı düşünmemek gerekir. Bir başka deyişle II. Mahmud öncesinde başa geçmiş padişahlar döneminde yaşanan saray hayatı ile bu dönem arasında belirgin bir farkın olmadığı hesaba katıldığında, eserin, âdetlere sıkı sıkıya bağlı geleneksel dönem Osmanlı saray hayatını büyük ölçüde yansıtır ve anlatma kabiliyetine sahip olduğunu görürüz.

Osmanlı Sarayı'nda Gündelik Hayat alt başlığını koyduğumuz ve yeni harflere aktardığımız eserde başta yazar olmak üzere padişahın yakın çevresinde bulunan saray görevlilerinin hayatı da anlatılmıştır. Saray halkının kullandıkları dil, mesleklerinde yükselme kaygısı, birbirlerine olan davranışları, şaka ve mizah anlayışları, kıskançlıklar, hayal kırıklıkları, üzüntüler, sevinçler, başkalarının yerine geçmek ve yükselmek için yapılan ayak oyunları, padişaha kendisini beğendirmeye gayretü, iyi niyeti suistimal vb. gibi hayatın gerçeği olan insanî durumların saray boyutu canlı bir şekilde eserde verilir. Ayrıca ramazan hayatı, bayram törenleri, şehzade ve sultan doğumlarında düzenlenen eğlenceler, başta cirit, tomak ve pehlivan güreşleri olmak üzere padişahın huzurunda düzenlenen spor müsabakaları, sarayda musiki ve edebiyat hayatı, İstanbul'da yaşanan karışıklıklar, padişahın İstanbul içinde, Boğaz'ın Anadolu ve Rumeli yakasında gerçekleştirdiği geziler, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması, Osmanlı-Rus Savaşı, II. Mahmud'un yeni ordu kurma çabaları, batılılaşma ile saray hayatında başlayan değişim eserde ayrıntılı bir şekilde ele alınır.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

ISBN: 978-625-6110-64-9

9 786256 110649